

ת"צ 22486-04-20
בפני כבוד השופט דורון חסדאי

בבית משפט המחוזי
בתל אביב-יפו

בעניין שבין:

סייבלורג'יק בע"מ, ח.פ. 514030253

המבקשת:

ע"י ב"כ עוה"ד ארנון גרפי ואח'

מדרך מנחם בגין 154 (בית קרדן) תל אביב יפו

טל': 03-6083565 ; פקס: 03-6083567

- נ ג ד -

המשיבים:

1. **בנק לאומי לישראל בע"מ, ח.צ. 520018078**

2. **בנק מזרחי טפחות בע"מ, ח.צ. 520000522**

3. **בנק דיסקונט לישראל בע"מ, ת.צ. 52007030**

4. **בנק הפועלים בע"מ, ת.צ. 520000118**

המשיבה לעניין

מדינת ישראל

הגורם המאסדר:

על ידי ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל אביב - אזרחי

מדרך מנחם בגין 154 תל אביב 6492107

טל: 073-3924888 ; פקס: 02-6468005

עמדה מטעם הגורם המאסדר

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מתכבד המאסדר, מדינת ישראל – בנק ישראל להגיש עמדתו ביחס לסוגיות העולות בהליך דנן.

להלן התשובות לשאלות שהופנו למאסדר בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד:

(א) האם עלות שירות של העברת מט"ח בארץ (העברה עצמית / אחרת) היא תחת פיקוח עבור כלל הלקוחות, לרבות עסקים גדולים?

1. שירות "העברת מטבע חוץ בארץ לחשבון אותו לקוח" הוא שירות בר-פיקוח לפי סעיף 9יא לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981. זאת, בהתאם לסעיף 7 לתיקון 12 של חוק הבנקאות (שירות ללקוח), אשר קבע כי שירותים שחל עליהם צו פיקוח קודם לתיקון החוק, יוכרו כשירותים ברי-פיקוח. רשימת שירותים אלה פורסמה על ידי המפקח על הבנקים ב-6 באפריל 2007. כמו כן, ביום 7 באפריל 2007 פורסם צו הנגיד בו תוקן שם השירות המפוקח והפך משירות "העברת מטבע חוץ לבנק אחר בארץ" לשירות "העברת מטבע חוץ בארץ לחשבון אותו לקוח".
2. לעניין הפיקוח על מחיר השירות, לא נקבע פיקוח על סכום העמלה או שיעורה לפי סעיף 9יב לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), אך בהתאם להוראת המעבר חל סעיף 9ג לחוק, אשר מחייב אישור של המפקח ככל שהבנק מבקש להעלות את המחיר. כלומר, המחיר קובע (was fixed) למחיר שנהג בכל בנק במועד ההכרזה על השירות כמפוקח.
3. הפיקוח שתואר לעיל חל לגבי כל הלקוחות, לרבות עסקים גדולים, מכוח צווי הפיקוח (ולא מכוח כללי העמלות).

4. לגבי יחידים ועסקים קטנים, מאחר שהתעריפון מאפשר לקבוע מחיר אחד ביחס ל"העברת מטבע חוץ בארץ ומבנק אחר בארץ לחשבון או מחשבון אותו לקוח" (כלומר, גם עבור שירות העברת מטבע חוץ בארץ לחשבון אותו לקוח, וגם עבור שירות העברת מטבע חוץ בארץ מחשבון אותו לקוח) – הרי שהפיקוח על המחיר לעניין העברת מטבע חוץ בארץ לחשבון אותו לקוח הוחל בעקיפין על כלל השירותים כאמור.
5. לגבי המכתבים של היחידה לפניות הציבור מ-2017 - ככל הנראה המכתב נוסח באופן לא מדויק לעניין המחיר המפוקח, שכן מודל הפיקוח הוא כמתואר לעיל. למיטב ידיעת הגורם המאסדר, הסכום שקובע בפועל אכן נמצא בסביבות 10 דולר בבנקים השונים.
- (ב) מהו השיעור המקסימלי של העמלה בפיקוח שמוותר לבנקים לגבות מלקוחותיהם (יחידים, עסקים קטנים ועסקים גדולים) עבור השירות הנ"ל, והאם מותר לבנק לגבות עמלה נוספת מעבר לאותה עמלה שבפיקוח?**
6. לגבי השיעור המקסימלי – כאמור תוארה לעיל הוראת המעבר בסעיף 7 לתיקון 12 לחוק.
7. לגבי גביית עמלה נוספת – גביית עמלה נוספת נוגעת לשאלה האם ניתן שירות נוסף. בהקשר זה, ראו, בין היתר, את סעיף 9ט(ד) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), אשר קובע כי "**בקביעת הכללים לפי סעיף זה, יפעל הנגיד להצגה הוגנת ומובנת של העמלות, במטרה להבטיח את יכולת הלקוחות להשוות את העלות של ניהול חשבון ואמצעי תשלום, וכן יפעל בשים לב, ככל שניתן, לצורך במניעת גביה של עמלות שונות בעד אותו שירות, אלא אם כן סבר כי קיימות נסיבות המצדיקות גביה כאמור**" (הדגש נוסף).
8. השאיפה היא למנוע גביה של עמלות שונות בעד אותו שירות יפה, מקל וחומר, כאשר מדובר בעמלה מפוקחת, שכן גביית עמלה נוספת עבור אותו שירות עשויה לרוקן מתוכן את הפיקוח האמור. על כן, ככלל, סבור הגורם המאסדר, כי אין לגבות עמלה נוספת בעבור אותו שירות.
- (ג) האם מותר לבנק לגבות הוצאות בנוסף לעמלה בפיקוח עבור השירות הנ"ל? ואם כן, אילו הוצאות?**
9. ככלל, כשיש מחיר מפוקח צריך להקפיד באופן מיוחד שלא תהיה עקיפה של המחיר שנקבע כמקסימום, למשל באמצעות הוספת עמלות נוספות שייגבו עבור אותו שירות או הוספת הוצאות צד שלישי אשר הן למעשה חלק מהותי בשירות שמספק התאגיד הבנקאי.
10. עם זאת, לאור העובדה שבתחום של העברות מט"ח עשויה להיות שונות גדולה בין העלויות של העברות של מטבעות שונים כתלות בסוג המטבע ובבנקים הקורספונדנטים שמעורבים בהעברה, יתכן שיש הצדקה להוספת הוצאות צד שלישי מסוימות, ובלבד, שיעמדו בתנאים שנקבעו בכללי העמלות לעניין הוצאות ממשיות שנגבו על ידי צד שלישי ופרסום מראש בתעריפון. תפיסה זו, שנועדה לצמצם את הפגיעה בפיקוח על המחיר, עשויה להיות יפה גם לעניין עסקים גדולים, על אף שכללי העמלות לא חלים עליהם.
- (ד) האם על הבנק לפרט ולגלות בתעריפון המיועד ללקוחותיו את שיעור ההוצאה ודרך חישובה?**
11. יחידים ועסקים קטנים - התעריפון צריך להבהיר ללקוחות לכל הפחות את שיעור העמלה המקסימאלי, על מנת שיוכלו לערוך השוואה בין עלות השירות בבנקים שונים.
12. כאשר מדובר בהוצאות צד שלישי, נדרש לעמוד גם בתנאי של הוצאה ממשית.

13. עסקים גדולים – סעיף 26 לכללי גילוי נאות קובע שבנק צריך לאפשר לעסק שאינו עסק קטן לקבל את התעריפון שלו בסניף או באתר האינטרנט שלו. תעריפון הוא לוח מחירים, ולכן יש חובה לגלות את שיעור העמלה.
14. אין הוראות לגבי מבנה התעריפון, ואין חובה מפורשת לגלות את דרך חישוב העמלות.
15. בנוסף, מבוקש להפנות אל סעיף 2(ב) לכללי העמלות, אשר קובע כי "עמלה שרשאי תאגיד בנקאי לגבות בעד שירות הכלול בתעריפון המלא, תחושב באופן שלא תעלה על סכום או שיעור העמלה הנגבית בעד אותו שירות מתאגיד שאינו עסק קטן, למעט עמלה בעד שירות סליקה של עסקאות בכרטיס חיוב". גם הסעיף האמור משפיע על האופן שבו הבנקים מגבשים את התעריפונים של העסקים הגדולים.
- (ה) האם נכון ששירות העברת מט"ח מבנק אחר בארץ לחשבון הלקוח המתנהל בבנק לא הוכרז כשירות "בר-פיקוח"?**
16. השירות האמור אכן לא הוכרז כשירות בר פיקוח מכוח הוראת המעבר או מכוח סמכויות הנגיד לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח).
17. עם זאת, לגבי יחידים ועסקים קטנים, מאחר שהתעריפון מאפשר לקבוע מחיר אחד ביחס להעברת מטבע חוץ בארץ ומבנק אחר בארץ לחשבון או מחשבון אותו לקוח – הרי שהפיקוח על המחיר לעניין העברת מטבע חוץ בארץ לחשבון אותו לקוח הוחל בעקיפין על כלל השירותים כאמור (ראו סעיף (א) לעיל).
- (ו) האם נכון שהבנק רשאי לגבות מעסקים גדולים בנוסף לעמלת העברה שבפיקוח, גם עמלות בגין שירותים נוספים ומובחנים הניתנים על ידו, כגון עמלת סוויפט ועמלת שורה?**
18. עמלת סוויפט – עשויה להיות שונות בין בנקים שונים בסיווג העמלה. ככל שבנק מסוים זה מסווג כשירות – ראו התייחסות בסעיף (ב) לעיל; ככל שמדובר בהוצאת צד שלישי – ראו התייחסות בסעיף (ג) לעיל.
19. עמלת רישום פעולה (מכונה בהחלטת בית המשפט "עמלת שורה") – ראו התייחסות בסעיף (ב) לעיל.
- (ז) ביחס לעמלת העברת מט"ח בארץ לחשבון אותו לקוח, האם נקבע בצו בהתאם להוראת סעיף 9יב לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) סכום העמלה או הסכום המרבי של העמלה?**
20. הוראת המעבר בתיקון 12 לחוק קיבעה את המחיר בכל בנק נכון לאותה עת. העלאת המחיר טעונה אישור לפי סעיף 9יג לחוק.
- (ח) האם מחויב תאגיד בנקאי להעניק הנחות ללקוחות שאינם נכללים בהגדרת המונח "לקוח" שלפי סעיף 9ט(ו) לחוק הבנקאות, הם "עסק גדול", בגין פעולות המבוצעות ב"ערוץ ישיר"?**
21. לא. סעיף 2(ג) לכללי העמלות חל רק על יחידים ועסקים קטנים, ואינו חל לגבי עסקים גדולים.
- (ט) ככל שמדובר בלקוח שחשבונו מסווג "כעסק גדול":**
- (1) האם ניתן לגבות עמלת סוויפט מלקוח כזה?**
22. ככלל, וללא התייחסות לנושא שירותי המט"ח המסוימים שעל הפרק – כן.
- (2) האם חובה ליתן הנחה בגין פעולות המבוצעות באמצעות ערוץ ישיר ללקוח כזה?**

23. לא. ראו התשובה לסעיף (ח) לעיל.

(3) האם ניתן לגבות לצד עמלת סוויפט אף עמלת העברת מט"ח בגין העברה עצמית עבור לקוח המוגדר עסק גדול?

24. ראו התשובה לסעיף (ו) לעיל.

25. לסיום יצוין, כי העמדה מקובלת על הגורמים המקצועיים במשרד המשפטים.

עמי עבר-הדני, עו"ד
ראש תחום
פרקליטות מחוז ת"א (אזרחי)